

สรุปผลการวิจัย อภิปราย และข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงบรรยาย (Discriptive Research) มีวัตถุประสงค์เพื่อ

1. เพื่อศึกษาระดับความสามารถในการตัดสินใจทางการพยาบาลฉุกเฉินในด้านการพยาบาลผู้ป่วยที่มีปัญหาเกี่ยวกับการหายใจ การมีเลือดออก การได้รับบาดเจ็บทางสมองและไขสันหลัง กระดูกหัก ของนักศึกษาพยาบาล ชั้นปีที่ 4 วิทยาลัยพยาบาล สังกัดกระทรวงสาธารณสุข
2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคล อึดมโนทัศน์ สัมพันธภาพเชิงช่วยเหลือของพยาบาลประจำการ กับความสามารถในการตัดสินใจทางการพยาบาลฉุกเฉิน ของนักศึกษาพยาบาล ชั้นปีที่ 4 วิทยาลัยพยาบาล สังกัดกระทรวงสาธารณสุข
3. เพื่อศึกษาปัจจัยส่วนบุคคล อึดมโนทัศน์ สัมพันธภาพเชิงช่วยเหลือของพยาบาลประจำการ ในการร่วมกันพยากรณ์ความสามารถในการตัดสินใจทางการพยาบาลฉุกเฉิน ของนักศึกษาพยาบาล ชั้นปีที่ 4 วิทยาลัยพยาบาล สังกัดกระทรวงสาธารณสุข

ประชากรในการวิจัย คือ นักศึกษาพยาบาลหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต ชั้นปีที่ 4 วิทยาลัยพยาบาล สังกัดกระทรวงสาธารณสุข กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ นักศึกษาพยาบาล ในชั้นปีที่ 4 ปีการศึกษา 2541 ที่เลือกวิชา เวชปฏิบัติทางการพยาบาล และผ่านการฝึกภาคปฏิบัติที่ตึกอุบัติเหตุฉุกเฉิน และการศึกษาครั้งนี้ใช้กลุ่มตัวอย่าง 290 คน ที่ได้จากการสุ่มแบบหลายขั้นตอน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย มี 2 ชุด

ชุดที่ 1 ประกอบด้วย แบบสอบถาม 4 ตอน

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคล มี 5 ข้อ

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับประสบการณ์การพยาบาลฉุกเฉิน มี 34 ข้อ

ตอนที่ 3 แบบสอบถามอึดมโนทัศน์ มี 28 ข้อ

ตอนที่ 4 แบบสอบถามเกี่ยวกับสัมพันธภาพเชิงช่วยเหลือของพยาบาลประจำการ มี 40 ข้อ

ชุดที่ 2 แบบวัดความสามารถในการตัดสินใจทางการพยาบาลฉุกเฉิน มี 24 ข้อ

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การสร้างแบบสอบถามเกี่ยวกับประสบการณ์การพยาบาลฉุกเฉินและแบบวัดความสามารถในการตัดสินใจทางการพยาบาลฉุกเฉิน ผู้วิจัยสร้างเอง จากการศึกษาหลักสูตรและประมวลรายวิชา วิชา การพยาบาลผู้ใหญ่และผู้สูงอายุ ของสถาบันพระบรมราชชนก กระทรวงสาธารณสุข และศึกษาสถิติการเจ็บป่วยในสถานการณฉุกเฉินที่พบบ่อย โดยการสัมภาษณ์พยาบาลวิชาชีพที่ปฏิบัติงาน ที่ตึกอุบัติเหตุฉุกเฉิน โรงพยาบาลศูนย์ โรงพยาบาลทั่วไป โรงพยาบาลชุมชน และนำสถานการณฉุกเฉินที่พบบ่อยมาสร้างสถานการณปัญหา เพื่อวัดความสามารถในการตัดสินใจ ซึ่งประกอบด้วย 5 ขั้นตอน คือ การรวบรวมข้อมูล การวินิจฉัยปัญหา การพิจารณาทางเลือกในการตัดสินใจ การตัดสินใจปฏิบัติและการประเมินผล ส่วนแบบวัดอัตมโนทัศน์ นำแบบวัดอัตมโนทัศน์ ของสมศรี สัจจะสกุลรัตน์ (2537) มาใช้ และแบบสอบถามเกี่ยวกับสัมพันธภาพเชิงช่วยเหลือของพยาบาลประจำการ นำของนุชมาศ แจ่มหมื่นไวย (2539) ที่ศึกษาเกี่ยวกับสัมพันธภาพเชิงช่วยเหลือของอาจารย์พยาบาล นำมาปรับใช้ให้เหมาะสมกับพยาบาลประจำการ

การตรวจสอบความตรงตามเนื้อหาของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย โดยให้ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 ท่าน ตรวจสอบความตรงตามเนื้อหาและความตรงตามโครงสร้างของแบบวัดอัตมโนทัศน์ประยุกต์ เมื่อปรับปรุงแก้ไขแล้ว นำแบบวัดความสามารถในการตัดสินใจทางการพยาบาลฉุกเฉิน ให้ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 15 ท่าน ทำการตอบแบบวัดความสามารถในการตัดสินใจ เพื่อ นำคำตอบ มาสร้างโมเดลคำตอบ และผู้วิจัยเชิญผู้ทรงคุณวุฒิ ทั้ง 15 คน มาร่วมประชุม เพื่อ กำหนดรูปแบบของคำตอบ และหาเวลาที่เหมาะสมในการทำแบบวัด เมื่อปรับปรุงแก้ไขแบบวัดความสามารถในการตัดสินใจแล้ว ผู้วิจัยได้นำไปหาค่าความเที่ยงของแบบวัดและแบบสอบถาม โดยนำไปทดลองใช้กับนักศึกษาพยาบาล ชั้นปีที่ 4 วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี ศรีรัตัญญา จำนวน 30 คน จากนั้นนำมาหาค่าความเที่ยงของเครื่องมือ โดยใช้สูตร สัมประสิทธิ์แอลฟา ของครอนบาค (Cronbach's Coefficient of Alpha) แบบสอบถามทั้ง 2 ชุด ได้ค่าความเที่ยงของเครื่องมือ เท่ากับ .9203 และ .7264 และเมื่อผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มประชากรทั้งหมดแล้ว นำเครื่องมือทั้ง 2 ชุดมาหาค่าความเที่ยงของเครื่องมือได้ ค่าความเที่ยง เท่ากับ .9462 และ .7890

การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลจากนักศึกษาพยาบาลทั้ง 10 แห่ง ด้วยตนเอง โดยประสานงานกับอาจารย์พยาบาลในแต่ละวิทยาลัย และนัดหมายนักศึกษาให้มาพร้อมกันที่ห้องเรียน แจกแบบสอบถาม ทั้งชุด 2 ชุด ที่บรรจุอยู่ในซองเดียวกัน อธิบายในนักศึกษา เข้าใจถึงการทำแบบสอบถามทั้ง 2 ชุด แบบสอบถามทั้งหมด 290 ชุด ได้รับกลับคืนครบคิดเป็นร้อยละ 100 ใช้เวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูลทั้งสิ้น 15 วัน

การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยนำข้อมูลมาวิเคราะห์โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป SPSS⁺/PC คำนวณหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์

แบบเพียร์สัน วิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบเพิ่มตัวแปรเป็นขั้นตอน และสร้างสมการพยากรณ์ ความสามารถในการตัดสินใจทางการพยาบาลฉุกเฉิน ของนักศึกษาพยาบาล วิทยาลัยพยาบาล สังกัดกระทรวงสาธารณสุข

สรุปผลการวิจัย

การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคล อัตมโนทัศน์ สัมพันธภาพเชิงช่วยเหลือของพยาบาลประจำการ กับความสามารถในการตัดสินใจทางการพยาบาลฉุกเฉิน ของนักศึกษาพยาบาล วิทยาลัยพยาบาล สังกัดกระทรวงสาธารณสุข ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

1. ข้อมูลส่วนบุคคล พบว่า นักศึกษาพยาบาลที่เป็นกลุ่มตัวอย่างส่วนมากเป็นเพศหญิง ร้อยละ 99.30 และมีระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เท่ากับ 2.78 จัดอยู่ในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 46.90 ระยะเวลาในการฝึกปฏิบัติงานที่ตึกอุบัติเหตุฉุกเฉินอยู่ระหว่าง 1 – 15 วัน คิดเป็นร้อยละ 51.40

2. ความสามารถในการตัดสินใจทางการพยาบาลฉุกเฉินของนักศึกษาพยาบาล โดยภาพรวมอยู่ในระดับต่ำ คิดเป็นร้อยละ 56.36 เมื่อพิจารณาจำแนกแต่ละขั้นตอนของการตัดสินใจ พบว่า ขั้นการรวบรวมข้อมูล และขั้นการพิจารณาทางเลือกในการตัดสินใจ อยู่ในระดับปานกลาง ขั้นการวินิจฉัยปัญหา ขั้นการตัดสินใจปฏิบัติและขั้นการประเมินผล อยู่ในระดับต่ำ

3. ค่าเฉลี่ยของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ประสบการณ์การพยาบาลฉุกเฉิน อัตมโนทัศน์ และสัมพันธภาพเชิงช่วยเหลือของพยาบาลประจำการ

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสะสมตลอดหลักสูตร มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.78 จัดอยู่ในระดับปานกลาง

ประสบการณ์การพยาบาลฉุกเฉินโดยรวม อยู่ในระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.00 เมื่อพิจารณาการพยาบาลฉุกเฉินรายด้าน พบว่า นักศึกษามีประสบการณ์การพยาบาลฉุกเฉินเกี่ยวกับระบบการไหลเวียนโลหิต ระบบหายใจ ระบบสมองและไขสันหลัง และระบบกระดูกและข้อ อยู่ในระดับปานกลาง

อัตมโนทัศน์ โดยภาพรวมนักศึกษามีความรู้สึกต่อตนเองในทางบวก โดยค่าเฉลี่ยเท่ากับ 5.41 เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านร่างกายและบุคลิกภาพ ด้านอารมณ์และความรู้สึก นักศึกษามองตนเองในด้านบวก ส่วนอัตมโนทัศน์ด้านสติปัญญา นักศึกษามองตนเองไม่จัดอยู่ในด้านบวกหรือลบ

สัมพันธภาพเชิงช่วยเหลือของพยาบาลประจำการตามการรับรู้ของนักศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 3.47 เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านการเป็นแบบอย่าง ด้านการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมการเรียนรู้ และด้านการมีความซื่อสัตย์และจริงใจ อยู่ในระดับสูง ส่วนด้านการแสดงความอบอุ่นและเอื้ออาทร การยอมรับ การร่วมรู้สึก การเปิดเผยตนเอง อยู่ในระดับปานกลาง

4. ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคล อັตมโนทัศน์ สัมพันธภาพเชิงช่วยเหลือของพยาบาลประจำการ กับความสามารถในการตัดสินใจทางการพยาบาลฉุกเฉินของนักศึกษา พยาบาล วิทยาลัยพยาบาล สังกัดกระทรวงสาธารณสุข

พบว่า ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ประสบการณ์การพยาบาลฉุกเฉิน มีความสัมพันธ์ทางบวก ระดับต่ำ กับความสามารถในการตัดสินใจทางการพยาบาลฉุกเฉิน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05 ($r = .2948$ และ $.2845$) ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐาน ข้อที่ 1

อັตมโนทัศน์ มีความสัมพันธ์ทางบวก ระดับต่ำ กับความสามารถในการตัดสินใจทางการพยาบาลฉุกเฉิน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05 ($r = .1957$) ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐาน ข้อที่ 2

สัมพันธภาพเชิงช่วยเหลือของพยาบาลประจำการ มีความสัมพันธ์ทางบวก ระดับต่ำ กับความสามารถในการตัดสินใจทางการพยาบาลฉุกเฉิน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($r = .1107$) ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐาน ข้อที่ 3

5. การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ ระหว่างผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ประสบการณ์การพยาบาลฉุกเฉิน อັตมโนทัศน์ และสัมพันธภาพเชิงช่วยเหลือของพยาบาลประจำการ กับความสามารถในการตัดสินใจทางการพยาบาลฉุกเฉิน พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และประสบการณ์การพยาบาลฉุกเฉิน สามารถร่วมกันพยากรณ์ ความสามารถในการตัดสินใจทางการพยาบาลฉุกเฉินได้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05 โดยพยากรณ์ความสามารถในการตัดสินใจทางการพยาบาลฉุกเฉินของนักศึกษาได้ ร้อยละ 14.42 ($R^2 = .1442$)

โดยสามารถสร้างสมการพยากรณ์ได้ดังนี้

สมการในรูปคะแนนดิบ

$$Y = 23.2506 + .067096GPA + 4.85193EXP$$

สมการรูปคะแนนมาตรฐาน

$$Z = .2547GPA + .2423EXP$$

จากการศึกษาตัวแปรทั้งหมด 4 ตัว มีตัวแปร 2 ตัว ที่ร่วมกันพยากรณ์ความสามารถในการตัดสินใจทางการพยาบาลฉุกเฉินได้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05 ซึ่งตอบสนองสมมติฐาน ข้อที่ 4 เพียง 2 ตัวแปร

อภิปรายผลการวิจัย

การอภิปรายผลการวิจัย นำเสนอเรียงตามลำดับวัตถุประสงค์ของการวิจัย คือ

1. การศึกษาความสามารถในการตัดสินใจทางการพยาบาลฉุกเฉิน โดยรวมอยู่ในระดับต่ำ เมื่อพิจารณาจำแนกแต่ละขั้นตอน พบว่า ขั้นตอนรวบรวมข้อมูลและขั้นตอนพิจารณาทางเลือกในการตัดสินใจ อยู่ในระดับปานกลาง ขั้นตอนวินิจฉัยปัญหา ขั้นตอนตัดสินใจปฏิบัติ ขั้นตอนประเมินผล อยู่ในระดับต่ำ ค่าเฉลี่ยของคะแนนความสามารถในการตัดสินใจทุกขั้นตอน มีค่ามากกว่าร้อยละ 50

การที่ค่าเฉลี่ยของคะแนนความสามารถในการตัดสินใจทางการพยาบาลฉุกเฉิน ในขั้นตอนรวบรวมข้อมูล การวินิจฉัยปัญหา การพิจารณาทางเลือกในการตัดสินใจ การตัดสินใจปฏิบัติและการประเมินผล มีค่ามากกว่าร้อยละ 50 แสดงว่า นักศึกษาใช้ความสามารถในการตัดสินใจแก้ปัญหาทางการพยาบาลที่มีกระบวนการเช่นเดียวกับ เนื้อหาและความรู้ในการตัดสินใจในแต่ละขั้นตอน ใกล้เคียงกับที่นักศึกษาเคยมีประสบการณ์การเรียนรู้มาก่อน จึงทำให้นักศึกษาส่วนใหญ่ สามารถทำแบบวัดความสามารถในการตัดสินใจทางการพยาบาลฉุกเฉินได้มากกว่าร้อยละ 50 ซึ่งถือว่าผ่านเกณฑ์ เมื่อพิจารณาจำแนกตามสถานการณ์ฉุกเฉิน พบว่า คะแนนความสามารถในการตัดสินใจที่มีปัญหาเกี่ยวกับด้านระบบหายใจ มีคะแนนสูงสุด รองลงมาเป็นปัญหาเกี่ยวกับด้านการเสียเลือด การได้รับบาดเจ็บเกี่ยวกับสมอง และด้านการพยาบาลฉุกเฉินเกี่ยวกับกระดูก คิดเป็นร้อยละ 57.74, 57.50, 57.10 และ 53.67 ตามลำดับ

ซึ่งจะเห็นว่าความสามารถในการตัดสินใจทางการพยาบาลฉุกเฉิน รายสถานการณ์อยู่ในระดับต่ำ ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ ศรีประภา ปิยะศิริศิลป์ (2539) ที่พบว่า ความสามารถในการตัดสินใจในปัญหาความขัดแย้งเชิงจริยธรรม ของนักศึกษาพยาบาล ชั้นปีที่ 4 รวมทุกขั้นตอนส่วนใหญ่ อยู่ในระดับต่ำ จำนวนร้อยละ 46 ซึ่งไม่สอดคล้องกับผลการศึกษาของ สมศรี สัจจะสกุลรัตน์ (2537) และเพ็ญศรี รักสละ (2539) ที่พบว่า ความสามารถในการตัดสินใจแก้ปัญหาทางการพยาบาลของนักศึกษาพยาบาล ชั้นปีที่ 1 และพยาบาลวิชาชีพ โรงพยาบาลชุมชน ในเขตพัฒนาอุตสาหกรรม ชายฝั่งตะวันออก รวมทุกขั้นตอนอยู่ในระดับปานกลาง ที่เป็นเช่นนี้เพราะ ความสามารถในการตัดสินใจทางการพยาบาลฉุกเฉิน เป็นเรื่องยากสำหรับนักศึกษา เพราะต้องอาศัยความรู้ ความสามารถหลายด้าน ต้องมีประสบการณ์ทางวิชาชีพ และต้องมีกา

ศึกษาการตัดสินใจอย่างเพียงพอ และในกระบวนการจัดการเรียนการสอนที่ยังเป็นอยู่ ไม่เอื้อต่อการพัฒนาความสามารถในการตัดสินใจ และในฐานะของนักศึกษา ก็ยังไม่สามารถปฏิบัติงาน ในฐานะผู้ประกอบวิชาชีพได้โดยอิสระต้องอยู่ในความดูแลของอาจารย์พยาบาลและพยาบาลวิชาชีพ ซึ่งสอดคล้องสุวรรณ สุธรรมนิรันดร์ (2530: 95) ที่กล่าวว่า การให้การพยาบาลผู้ป่วยที่อยู่ในภาวะฉุกเฉิน เป็นการพยาบาลที่ต้องการความรวดเร็ว เพื่อ รักษาความปลอดภัยของชีวิตผู้ป่วยพยาบาลประจำการเป็นผู้ได้รับอนุญาตให้ประกอบโรคศิลปะ เป็นผู้ใกล้ชิดผู้ป่วยและปฏิบัติงานร่วมกับนักศึกษาเกือบตลอดเวลา พยาบาลประจำการจึงต้องช่วยเหลือนักศึกษาผู้ที่ยังไม่ได้รับอนุญาตให้ประกอบโรคศิลปะ โดยลงมือปฏิบัติการพยาบาลด้วยตนเอง นักศึกษาจะเป็นเพียงผู้สังเกตหรือคอยช่วยเหลือเท่านั้น และจากการศึกษาของ Blomster, M. and Vanhanen, L. (1996) พบว่า พยาบาลไม่มีเวลาว่างพอที่จะสอนนักศึกษา ประกอบกับการศึกษาของสมศรี สัจจะสกุลรัตน์ (2537 : 114) พบว่า การสอนในคลินิกที่นักศึกษาได้ศึกษามาแล้วนั้น เป็นการฝึกปฏิบัติเพื่อให้เกิดความชำนาญมากกว่าการสอนให้นักศึกษามีความสามารถในการตัดสินใจแก้ปัญหา รวมทั้งการสอนในภาคทฤษฎี ก็มุ่งหวังให้นักศึกษาเกิดวิชาความรู้ และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนมากกว่าความสามารถในการตัดสินใจแก้ปัญหาในสถานการณ์การพยาบาล นักศึกษาจึงยังไม่สามารถประยุกต์ความรู้ไปใช้ในการดูแลเพื่อแก้ปัญหาได้ ซึ่งสอดคล้องกับคำกล่าวของปราณี กาญจนวรวงศ์, 2540: 151) ว่า กระบวนการเรียนการสอนของวิชาชีพพยาบาล ไม่ส่งเสริมความคิดของนักศึกษา เมื่อนักศึกษามีปัญหามาปรึกษา มักจะคิดให้ พร้อมทั้งชี้แนะแนวทาง จึงทำให้นักศึกษาพยาบาลเรียนรู้การเป็นนักเรียนที่ดี คือ ต้องเชื่อฟังและไม่กล้าตัดสินใจ นอกจากนี้อาจมีเหตุผลเป็นไปตามผลการศึกษาของ กมลรัตน์ เอิบศิริสุข (2534) พบว่า ปัญหาเกี่ยวกับนักศึกษา คือ นักศึกษาพยาบาลไม่มีความแม่นยำในทฤษฎี ไม่สามารถนำความรู้มาประยุกต์ใช้ได้ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ สิริยา สัมมาวาท (2541) ที่พบว่า สาเหตุของการปฏิบัติงานผิดพลาดของนักศึกษา ชั้นปีที่ 4 ส่วนมากเกิดจากการขาดความรู้ ถึงร้อยละ 35.71 รองจากการขาดทักษะและประสบการณ์ในการปฏิบัติการพยาบาล ถึงร้อยละ 54.76

อีกประการหนึ่งที่อาจส่งผลทำให้ความสามารถในการตัดสินใจทางการพยาบาลฉุกเฉินอยู่ในระดับต่ำ อาจเกิดจากความไม่พร้อมของนักศึกษา เพราะในการทำแบบวัดความสามารถในการตัดสินใจทางการพยาบาลฉุกเฉิน ในการเลือกกลุ่มตัวอย่าง ไม่ได้เลือกด้วยความสมัครใจของนักศึกษา และบางส่วนจะเก็บรวบรวมข้อมูลนอกเวลาราชการ (17.00-19.00 น., 18.00 -20.00 น.) นักศึกษาบางส่วนพักอยู่ด้านนอกวิทยาลัยพยาบาล ทำให้ต้องรีบทำแบบสอบถาม และในบางวิทยาลัยพยาบาล เก็บข้อมูลในเวลาราชการ 14.30 – 16.30 น.

จากเหตุผลดังกล่าว สนับสนุนข้อเสนอแนะงานวิจัยครั้งนี้ว่า การพัฒนาความสามารถในการตัดสินใจทางการพยาบาลฉุกเฉินของนักศึกษา เป็นสิ่งจำเป็นที่จะต้องพิจารณา

วางแผนการจัดการเรียนการสอนในหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิตอย่างต่อเนื่องและควรมีการฝึกหัดสวมบทบาทในฐานะพยาบาลวิชาชีพ ในการฝึกปฏิบัติในสถานการณ์ต่างๆ เพื่อที่จะสนับสนุนและส่งเสริมให้นักศึกษาเกิดความรู้ เกิดทักษะ มีความมั่นใจในการให้การพยาบาล และให้บริการแก่ผู้รับบริการได้อย่างปลอดภัยและมีประสิทธิภาพ

2. ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคล อัตมโนทัศน์ สัมพันธภาพเชิงช่วยเหลือของพยาบาลประจำการ กับความสามารถในการตัดสินใจทางการพยาบาลฉุกเฉิน ของนักศึกษาพยาบาล ชั้นปีที่ 4 วิทยาลัยพยาบาล สังกัดกระทรวงสาธารณสุข

2.1 ปัจจัยส่วนบุคคล

2.1.1 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

จากผลการวิจัย พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนมีความสัมพันธ์ทางบวก ระดับต่ำ กับความสามารถในการตัดสินใจทางการพยาบาลฉุกเฉิน ทุกขั้นตอน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05 ซึ่งสามารถอธิบายได้ว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเป็นตัวบ่งชี้ถึงตัวแสดงผลหรือแบ่งกลุ่มของผู้เรียนออกเป็นประเภทต่าง ๆ ตามความรู้ความสามารถ (นิภา เมธาวิชัย, 2536 : 9) ทั้งยังเป็นเครื่องบ่งชี้คุณลักษณะ และความสามารถของบุคคลในการปฏิบัติและเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปในทิศทางที่พึงประสงค์ ประกอบกับการเรียนในวิชาชีพการพยาบาลนั้น เป็นการเรียนรู้ที่นำความรู้จากภาคทฤษฎีไปใช้ในการปฏิบัติ มีการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ จากสิ่งที่ยังไม่สลับซับซ้อน ไปสู่สิ่งที่ซับซ้อนมากขึ้น ดังนั้น ผู้ที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง จะมีความมั่นใจในการตัดสินใจทางการพยาบาลฉุกเฉินสูงกว่าผู้ที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของยูดี วัฒนานนท์ (2522) พบว่า ผู้ที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง จะมีความสามารถในการเรียนรู้มากกว่าผู้ที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ อีกทั้งยังสามารถแก้ไขปัญหา หรือเผชิญปัญหาต่าง ๆ ได้ดีกว่า ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ศรีประภา ปิยะศิริศิลป์ (2539) พบว่า คะแนนเฉลี่ยสะสม มีความสัมพันธ์ทางบวก กับความสามารถในการตัดสินใจในปัญหาความขัดแย้งเชิงจริยธรรมในทางการปฏิบัติการพยาบาลของนักศึกษาพยาบาล และจากงานวิจัยของ วิชุดา หรรษาจรรุพันธ์ (2540) พบว่า ผู้ที่มีคะแนนเฉลี่ยสะสมสูง จะมีความพร้อมในการปฏิบัติบทบาทพยาบาลวิชาชีพมากกว่านักศึกษาพยาบาลที่มีคะแนนเฉลี่ยสะสมต่ำ

จะเห็นว่า ระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนมีความสัมพันธ์กับความสามารถในการตัดสินใจทางการพยาบาลฉุกเฉิน เมื่อมีความสามารถในการตัดสินใจที่ดี ก็จะส่งผลต่อความสามารถในการปฏิบัติการพยาบาลที่ดีด้วย ซึ่งจะส่งเสริมให้เกิดคุณภาพการบริการที่ดี และเหมาะสมต่อไป

2.1.2 ประสบการณ์การพยาบาลฉุกเฉิน

จากผลการวิจัย พบว่า ประสบการณ์การพยาบาลฉุกเฉิน มีความสัมพันธ์ทางบวก ระดับต่ำ กับความสามารถในการตัดสินใจทางการพยาบาลฉุกเฉินของนักศึกษา ทุกชั้นตอน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05 ซึ่งสามารถอธิบายได้ว่า นักศึกษาพยาบาลที่รับรู้ว่าคุณภาพการพยาบาลฉุกเฉินในระดับปานกลางและสูง จะช่วยให้นักศึกษาเกิดการถ่ายโยงการเรียนรู้ในการเรียนรู้สิ่งใหม่ดีขึ้นและเร็วขึ้น และจะช่วยให้นักศึกษาได้ปรับตัวในการเผชิญปัญหาฉุกเฉินได้ดีกว่า (วิเชียร ทวีลาภ, 2534) ซึ่งสอดคล้องกับคำกล่าวของ ยี่สุน นันทวณิชาน (2539: 8) ที่ว่า ถ้านักศึกษามีประสบการณ์ในการดูแลในการดูแลผู้ป่วย เพื่อช่วยเหลือให้ผู้ป่วยได้รับความสุข ประสบการณ์ที่ประทับใจจะทำให้มีความปรารถนาที่จะเลือกปฏิบัติ ในทำนองเดียวกันถ้านักศึกษามีประสบการณ์ในการพยาบาลฉุกเฉิน ซึ่งส่วนมากจะเป็นประสบการณ์ที่ประทับใจในการให้การพยาบาล นักศึกษาอาจจะนำประสบการณ์ในครั้งนั้นมาปฏิบัติการพยาบาลในสถานการณ์ฉุกเฉิน ในลักษณะที่คล้ายๆ กันในครั้งต่อไป

จากเหตุผลดังกล่าว จะเห็นว่าประสบการณ์การพยาบาลฉุกเฉิน มีความสัมพันธ์กับความสามารถในการตัดสินใจทางการพยาบาลฉุกเฉิน เมื่อมีประสบการณ์การพยาบาล อยู่ในระดับสูง เมื่อเผชิญปัญหาที่อยู่ในภาวะฉุกเฉิน จะทำให้สามารถประยุกต์ความรู้และประสบการณ์ มาใช้ในการวิเคราะห์และตัดสินใจแก้ปัญหาได้ ด้วยความมั่นใจ ไม่ตื่นเต้นในเหตุการณ์นั้น ๆ

2.2 อึดมโนทัศน์

จากผลการวิจัย พบว่า อึดมโนทัศน์มีความสัมพันธ์ทางบวก ระดับต่ำ กับความสามารถในการตัดสินใจทางการพยาบาลฉุกเฉิน ของนักศึกษาทุกชั้นตอน ยกเว้น ชั้นการพิจารณาทางเลือกในการตัดสินใจ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 อธิบายได้ว่า นักศึกษาที่มีอึดมโนทัศน์ในทางบวก เป็นผู้ที่มีความรู้สึกนึกคิด และมีความเข้าใจเกี่ยวกับตนเองในด้านร่างกาย บุคลิกภาพ ด้านสติปัญญา และด้านอารมณ์ ความรู้สึกและอุปนิสัยใจคอ ในทางบวก จึงเป็นคนที่น่าเชื่อถือ มีความมั่นใจในตนเอง เปิดเผย และจะประกอบกิจกรรมตามที่ตนเองตั้งใจไว้ และเป็นที่ยอมรับแล้วว่า อึดมโนทัศน์เป็นผลมาจากการเรียนรู้ ประสบการณ์ของบุคคลที่มีปฏิสัมพันธ์กับบุคคล สิ่งแวดล้อม รวมทั้งลักษณะวัฒนธรรม การอบรมเลี้ยงดู และจะมีพัฒนาการไปอย่างต่อเนื่องตามวัยและวุฒิภาวะ ฉะนั้น อึดมโนทัศน์มีความสำคัญในด้านการจัดระบบระเบียบ ประสบการณ์ที่ได้เรียนรู้มา เพื่อที่จะสามารถเลือกประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับสถานการณ์ในแต่ละสถานการณ์ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ จินตนา จันทรโคตร (2530) พบว่า อึดมโนทัศน์มีความสัมพันธ์ทางบวกกับความสามารถในการตัดสินใจในระดับปานกลาง และจากการศึกษาของ สมศรี สัจจะสกุลรัตน์ (2537) พบว่า การมีอึดมโนทัศน์ทางบวกของนักศึกษา

พยาบาลชั้นปีที่ 1 มีความสัมพันธ์ทางบวกระดับต่ำ กับความสามารถในการตัดสินใจแก้ปัญหา ในชั้นการวิเคราะห์ข้อมูล เป็นการแสวงหาข้อมูลจากแหล่งต่างๆ นักศึกษาที่มีอัตมโนทัศน์ในทางบวก ย่อมเข้าใจพฤติกรรมผู้อื่นได้ เนื่องจากการรับรู้เกี่ยวกับตนเองและผู้อื่นที่ถูกต้องเหมาะสมทั้งต่อตนเอง ผู้ป่วย บุคคลทั่วไป สามารถฝึกปฏิบัติการพยาบาลและตอบสนองความต้องการของผู้ป่วย ได้ทั้งทางร่างกายและจิตใจ อย่างถูกต้องและเหมาะสม สามารถติดต่อกับสัมพันธ์ที่ดีกับบุคคลต่างๆ โดยเฉพาะผู้ป่วย ญาติ หรือขอความช่วยเหลือจากบุคลากรจากทีมสุขภาพ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สูดาพร สงวนวงษ์ (2534) พบว่า อัตมโนทัศน์มีความสัมพันธ์ทางบวกกับความสามารถด้านมนุษยสัมพันธ์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งสอดคล้องกับคำกล่าวของ รัตนา ทองสวัสดิ์ (2532) ที่ว่าพยาบาลมีความเข้าใจว่าบุคคลที่มีความนึกคิดเกี่ยวกับตนเองอย่างไรบ้าง ย่อมเป็นประโยชน์ในการนำมาเป็นหลักปฏิบัติ เพื่อการดูแลผู้ป่วยให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น ทั้งทางด้านร่างกายและจิตสังคม

จากเหตุผลดังกล่าว จะเห็นว่าการมีอัตมโนทัศน์ด้านบวก มีความสัมพันธ์กับความสามารถในการตัดสินใจทางการพยาบาลฉุกเฉิน เมื่อนักศึกษามีอัตมโนทัศน์ทางบวกจะมีการจัดระบบระเบียบประสบการณ์ที่ได้เรียนรู้มา เพื่อที่จะเลือกประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับสถานการณ์ เมื่อประสบกับสถานการณ์ที่ฉุกเฉินก็จะสามารถตัดสินใจทางการพยาบาลได้อย่างมั่นใจทั้งนี้อาจเนื่องจากนักศึกษาพยาบาล ชั้นปีที่ 4 ได้ผ่านประสบการณ์การเรียนรู้ที่ค่อนข้างจะครอบคลุมทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ สามารถนำความรู้และทักษะต่างๆ มาใช้ในการปฏิบัติการพยาบาลได้อย่างถูกต้อง เหมาะสม รู้สึกเชื่อมั่นในความรู้และความสามารถของตน

2.3 สัมพันธภาพเชิงช่วยเหลือของพยาบาลประจำการ

จากผลการวิจัยพบว่า สัมพันธภาพความช่วยเหลือของพยาบาลประจำการ มีความสัมพันธ์ทางบวก ระดับต่ำ กับความสามารถในการตัดสินใจการพยาบาลฉุกเฉิน ในชั้นการประเมินผล อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05 ($r=.1133$) ซึ่งสามารถอธิบายได้ว่า สัมพันธภาพเชิงช่วยเหลือของพยาบาลประจำการตามการรับรู้ของนักศึกษา จะเป็นแรงจูงใจให้นักศึกษามีพฤติกรรมที่เหมาะสม ที่เป็นผลมาจากการรับรู้บทบาทของพยาบาลประจำการ จากการศึกษาของ Windsor (1987: 150-154) พบว่า ปัจจัยที่มีความสำคัญต่อการเรียนรู้ในคลินิก คือ สัมพันธภาพระหว่าง นักศึกษากับอาจารย์ พยาบาลประจำการ เพื่อนนักศึกษา โดยที่บุคคลเหล่านี้จะช่วยให้นักศึกษาได้เรียนรู้ และสร้างบรรยากาศที่ดีในการปฏิบัติงาน ซึ่งสอดคล้องกับ Watson (1979 อ้างถึงใน สุนทรี สิทธิมงคลชัย, 2539) ได้กล่าวว่า พยาบาลในหอผู้ป่วย คือแบบอย่างที่ดีที่เอื้ออำนวยให้กับผู้เรียนที่กำลังฝึกปฏิบัติงานอย่างมีคุณภาพ มีเป้าหมาย พยาบาลมีส่วนเกี่ยวข้องอย่างมากในการเรียนรู้ของนักศึกษา เพราะจะเป็นผู้ที่อยู่ใกล้ชิดกับนักศึกษา

บนของผู้ป่วยเกือบตลอดเวลาในฐานะหัวหน้าเวร และยังคงทำหน้าที่นี้เทศและให้คำแนะนำปรึกษาเกี่ยวกับปัญหาการปฏิบัติการพยาบาล รวมทั้งยังเป็นแบบอย่างที่ดี (Role Model) ของนักศึกษา เพราะนักศึกษาจะเกิดการเลียนแบบการปฏิบัติการพยาบาลของพยาบาลที่นักศึกษาเห็น (พรจันทร์ สุวรรณชาติ, 2527) เนื่องจากนักศึกษา คือผู้เรียนที่จะต้องเสาะแสวงหาประสบการณ์ และเป็นผู้ที่กำลังอยู่ในระหว่างการฝึกปฏิบัติและการเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ จากสภาพที่เป็นจริง ในสถานการณ์เช่นนี้ นักศึกษาจำเป็นต้องมีผู้ที่มีความรู้ และประสบการณ์มากกว่าคอยชี้แนะ (สมคิด รักษาสัตย์ และประนอม โอทกานนท์, 2525) เมื่อนักศึกษารับรู้ว่าตนเองมีสัมพันธภาพที่ดีกับพยาบาลประจำการ ก็จะทำให้มีการยอมรับบทบาทซึ่งกันและกันทั้งทางด้านความรู้สึกร่วม การยอมรับ การเป็นแบบอย่าง การมีความซื่อสัตย์และจริงใจ การเปิดเผยตนเอง และการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมการเรียนรู้ ซึ่งเมื่อมีการยอมรับบทบาทซึ่งกันและกัน ก็จะส่งเสริมการเรียนรู้ในขณะฝึกปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพ โอกาสที่จะได้รับข้อมูลย้อนกลับ เกี่ยวกับความรู้ ความก้าวหน้า สมรรถนะในการทำงานและพฤติกรรมในด้านต่างๆ ของตนเองสูงขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ Wilson (1994 : 83 –84) พบว่า ในการเรียนทางคลินิกนั้น เป้าหมายหนึ่งของนักศึกษาพยาบาลคือ ต้องการให้ตนเองดีทั้งในสายตาของอาจารย์ เจ้าหน้าที่ เพื่อน และผู้ป่วย ข้อมูลย้อนกลับจากพยาบาลมีผลต่อการรับรู้สมรรถนะของนักศึกษา เมื่อพยาบาลยอมรับการมีนักศึกษาในคลินิก ให้การช่วยเหลืออย่างเต็มที่ และทำให้นักศึกษารู้สึกว่าตนเองเป็นส่วนหนึ่งของทีมสุขภาพ ช่วยให้นักศึกษารับรู้สมรรถนะ (Sense of competence) ของตนเองสูงขึ้น เมื่อนักศึกษามีการรับรู้สถานะของตนเองสูงขึ้นนักศึกษาก็จะเกิดความมั่นใจในการปฏิบัติการพยาบาลมากขึ้น ก่อให้เกิดอัตมโนทัศน์ในทางบวก และเพิ่มความสามารถในการคิดให้นักศึกษามากขึ้น การที่จะเกิดสัมพันธภาพเชิงช่วยเหลือนั้น ระยะเวลาที่มีส่วนเกี่ยวข้องเป็นอย่างมาก

ดังนั้น การที่จะเกิดสัมพันธภาพเชิงช่วยเหลือ ระยะเวลาในการฝึกภาคปฏิบัติต้องเหมาะสม เมื่อฝึกภาคปฏิบัติในเวลาที่เหมาะสม ก็จะทำให้นักศึกษามีประสบการณ์การพยาบาลมากขึ้นตามลำดับ เมื่อมีสัมพันธภาพเชิงช่วยเหลือของพยาบาลประจำการอยู่ในระดับที่เหมาะสม เมื่อพบสถานการณ์ที่ฉุกเฉินก็จะสามารถถ่ายโยงความรู้จากประสบการณ์ขณะฝึกภาคปฏิบัติ และเกิดการเลียนแบบการปฏิบัติการพยาบาลจากพยาบาลประจำการในขณะปฏิบัติการพยาบาลนั้น ๆ

2.4 เพื่อศึกษาปัจจัยส่วนบุคคล อัตมโนทัศน์ สัมพันธภาพเชิงช่วยเหลือของพยาบาลประจำการ ในการร่วมกันพยากรณ์ความสามารถในการตัดสินใจทางการพยาบาลฉุกเฉิน การพยากรณ์ความสามารถในการตัดสินใจทางการพยาบาลฉุกเฉินของนักศึกษา

โดยใช้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ประสบการณ์การพยาบาลฉุกเฉิน อึดมโนทัศน์ และสัมพันธภาพเชิงช่วยเหลือของพยาบาลประจำการ พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและประสบการณ์ทางการพยาบาลฉุกเฉิน สามารถร่วมกันพยากรณ์ความสามารถในการตัดสินใจทางการพยาบาลฉุกเฉิน ได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05 โดยร่วมกันพยากรณ์ความสามารถในการตัดสินใจทางการพยาบาลฉุกเฉินของนักศึกษา ได้ร้อยละ 14.40 ตัวพยากรณ์ที่มีน้ำหนักมากที่สุด คือ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน รองลงมาคือ ประสบการณ์การพยาบาลฉุกเฉิน แสดงให้เห็นว่าเมื่อมีระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง มีประสบการณ์การพยาบาลฉุกเฉินมากขึ้น จะทำให้ความสามารถในการตัดสินใจทางการพยาบาลฉุกเฉินของนักศึกษาสูงขึ้น

จากการวิจัยนี้ ได้ตัวพยากรณ์ 2 ตัวแปร ที่สามารถพยากรณ์ความสามารถในการตัดสินใจทางการพยาบาลฉุกเฉิน โดยมีสัมประสิทธิ์พยากรณ์เพียงร้อยละ 14.40 ($R^2 = .1440$) แสดงว่ายังมีส่วนที่เหลืออีก ร้อยละ 85.60 ซึ่งหมายความว่านอกจากตัวแปร ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและประสบการณ์การพยาบาลฉุกเฉิน น่าจะมีตัวแปรอื่นร่วมทำนายความสามารถในการตัดสินใจทางการพยาบาลฉุกเฉิน จึงควรศึกษาวิจัยตัวแปรอื่น ๆ ที่อาจส่งผลให้นักศึกษามีความสามารถในการตัดสินใจทางการพยาบาลฉุกเฉินมากขึ้น

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะสำหรับฝ่ายสถาบันการศึกษา

1. สถาบันการศึกษาควรให้ความสำคัญและให้ความสนใจ ในการพัฒนานักศึกษาให้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น อาจารย์ทุกภาควิชาควรร่วมมือกันในการพัฒนาการเรียนการสอนให้มีคุณภาพยิ่งขึ้น โดยเน้นการสอนที่ส่งเสริมให้นักศึกษารู้จักคิด และเปิดโอกาสให้นักศึกษามีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์การฝึกปฏิบัติการพยาบาล ในขณะที่ยังศึกษาในชั้นปีต้น ๆ เพื่อปลูกฝังและกระตุ้นให้นักศึกษามีการคิดและฝึกการตัดสินใจ และควรจัดเวลาสอนเสริมให้กับนักศึกษาที่มีระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ และจัดหาโอกาสให้นักศึกษาได้มีการฝึกประสบการณ์ในการพยาบาลผู้ป่วยในภาวะต่างๆให้มากขึ้น เพื่อให้นักศึกษาได้มีการเรียนรู้ที่ดี ซึ่งมีจะผลส่งเสริมให้นักศึกษามีความมั่นใจในการปฏิบัติการพยาบาลมากยิ่งขึ้น

ควรมีการศึกษาถึง ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษา ในวิทยาลัยพยาบาล เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาคุณภาพของบัณฑิตพยาบาล

2. ควรให้ความช่วยเหลือนักศึกษาที่มีอึดมโนทัศน์ในทางลบ โดยให้ความช่วยเหลือเชิงสัมพันธภาพ ให้โอกาสนักศึกษาได้แสดงและมีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างอาจารย์กับ

นักศึกษา สนับสนุนให้นักศึกษามีส่วนร่วมในกิจกรรมที่ส่งเสริมให้มีความภูมิใจในตนเองและเมื่อกล่าวคำชมเชยควรอยู่ในขอบเขตและควรอยู่ในความเป็นจริง

3. ควรส่งเสริมและสนับสนุนให้ทีมพยาบาล มีส่วนร่วมในการฝึกภาคปฏิบัติของนักศึกษา โดยมีการประชุมร่วมกันระหว่างอาจารย์พยาบาลและพยาบาลประจำการ ให้พยาบาลประจำการทราบถึงขอบเขตหน้าที่ของตนเอง ในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ภาคปฏิบัติ ตลอดจนมีความเข้าใจในบทบาทของตนเองต่อการศึกษาพยาบาลและการปฏิบัติการพยาบาลที่เป็นแบบอย่างแก่นักศึกษาพยาบาล

ข้อเสนอแนะสำหรับทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาวิจัยตัวแปรอื่น ๆ ที่สามารถพยากรณ์ความสามารถในการตัดสินใจทางการพยาบาลฉุกเฉิน ของนักศึกษาในแต่ละขั้นตอนให้มากกว่านี้ เช่น รูปแบบหรือลักษณะการจัดการเรียนการสอน ของแต่ละสถาบันการศึกษาพยาบาล

2. ควรมีการวิจัยเกี่ยวกับความสามารถในการตัดสินใจทางการพยาบาล ของนักศึกษาพยาบาลในวิชาการพยาบาลอื่น เช่น วิชาการพยาบาลสูติศาสตร์ วิชาการพยาบาลเด็ก วิชาการพยาบาลอนามัยชุมชน และวิชาการพยาบาลผู้ใหญ่

3. ควรมีการวิจัยเกี่ยวกับสัมพันธภาพเชิงช่วยเหลือของพยาบาลประจำการเพิ่ม ควรใช้เครื่องมืออื่น ที่ประกอบด้วยการสังเกตพฤติกรรม บันทึกพฤติกรรม แล้วนำมาประกอบกับข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามจะช่วยให้ได้ข้อมูลเกี่ยวกับสัมพันธภาพเชิงช่วยเหลือของพยาบาลประจำการได้ถูกต้องแน่นอนยิ่งขึ้น

4. ควรมีการวิจัยเปรียบเทียบความสามารถในการตัดสินใจทางการพยาบาลฉุกเฉินของนักศึกษาพยาบาลในสังกัดอื่น ๆ